

HUMANITAARISEN AUTTAMISEN REFORMI

**Humanitaarisen maahanmuuton lopettaminen ja
avun keskittäminen pakolaisleireille olisi kaikkia osapuolia
hyödyttävä win-win-ratkaisu**

Simo Grönroos

■ Pakolaisleirit kamppailevat riittämättömän rahoituksen kanssa samaan aikaan kun länsimaat käyttävä suuria summia humanitaarisen maahanmuuton kuluihin.

■ Suomi käyttää vuosittain satoja miljoonia euroja ja pelkäästään turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ja kotouttamiseen liittyviin suoriin menoihin. Humanitaaristen maahanmuuttajien julkisen talouden vaikutus on lisäksi erittäin negatiivinen ja tulijat saavat tulonsiirtoja ja käyttävät julkisia palveluita huomattavasti enemmän kuin maksavat veroja.

■ Siirtyminen humanitaarisesta maahanmuutosta pakolaisleireillä tapahtuvaan auttamiseen ehkäisisi maahanmuuton aiheuttamia talouteen, turvallisuuteen ja yhteiskunnan vakauteen liittyviä ongelmia sekä tekisi auttamisesta tehokasta ja tasapuolista.

■ Humanitaarisessa maahanmuutossa sekoittuvat elintasosiirtolaisuus ja pakolaisuus. Pakolaisleireillä tapahtuva auttaminen takaisi sen, että autettavat ovat oikeasti avun tarpeessa olevia henkilöitä.

■ Euroopan unionin ja Turkin vuonna 2016 tekemä sopimus Eurooppaan pyrkivien turvapaikanhakijoiden palauttamisesta Turkin leireille on yksi esimerkki mallin tekniselle järjestelylle.

■ Kansainvälisellä yhteistyöllä suurimmista pakolaisleireistä voitaisiin rakentaa oikeita kaupungeja, joissa ihmisten olisi hyvä elää, kouluttautua ja tehdä työtä.

Kansainvälinen pakolaisjärjestelmä ei enää vastaa tarkoitustaan. Samaan aikaan kun valtaosa maailman pakolaisista elää vaatimattomissa oloissa pakolaisleireillä ja kotimaidensa lähialueilla, käyttävät länsimaat suuria summia humanitaarisen maahanmuuton kuluihin. Humanitaarisesta maahanmuutosta on nykymuodossaan tullut arvaamaton maahanmuuton osa-alue, joka tuo taloudellisten rasituksen lisäksi turvattomuutta ja monenlaisia yhteiskuntia epävakauttavia ristiriitoja. Humanitaarisessa maahanmuutossa suurena ongelmana on myös pakolaisuuden ja elintasosiirtolaisuuden rajan hämärtyminen.

Humanitaarisen maahanmuuton sijaan kansainvälinen humanitaarinen auttaminen tulisi järjestää pakolaisleireillä, jolloin apu olisi tehokasta ja tasapuolista. Näin länsimaat säästyisivät humanitaarisen maahanmuuton tuomilta jännitteiltä ja apu tavoittaisi leireillä ne ihmiset, jotka sitä eniten tarvitsevat.

Turvapaikanhakijoiden palauttaminen pakolaisleireille ja niiden kehittäminen oikeiksi kaupungeiksi, olisi win-win-ratkaisu, josta hyötyisivät sekä suomalainen yhteiskunta, että maailman hädän alaiset pakolaiset.

Johdanto

Maailmassa on tällä hetkellä enemmän pakolaisia kuin koskaan sitten toisen maailmansodan. Valtaosa maailman pakolaisista on paennut kotimaidensa lähialueille tai maan sisäisesti. Monet sekä pakolaiset että muut siirtolaiset pyrkivät muuttamaan turvapaikkajärjestelmän kautta myös länsimaihin, joissa elintaso ja elinolot ovat paremmat.

Humanitaarisella maahanmuutolla on erittäin negatiivisia vaikutuksia suomalaisen yhteiskunnan julkisen talouden kestävyydelle ja yhteiskunnan vakaudelle. Afrikasta ja Lähi-idästä tulevat muuttajat käyttävät huomattavasti enemmän julkisia palveluita ja saavat tulonsiirtoja kuin maksavat veroja. Humanitaarinen maahanmuutto tuo myös mukanaan monenlaisia yhteiskunnallisia jännitteitä, turvattomuutta sekä heikentää suomalaisen yhteiskunnan luottamuspääomaa. Muuttoliike tuo myös mukanaan samanlaisia etnisiä ristiriitoja, joita on monen maailmalta löytyvän kriisin taustalla.

Humanitaarinen maahanmuutto ei siis ole suomalaisen yhteiskunnan kannalta positiivinen ilmiö. Se ei ole myöskään kansainvälisen humanitaarisen auttamisen näkökulmasta tehokas ja tasapuolinen tapa auttaa hädänalaisia. Humanitaarisessa maahanmuutossa sekoittuvat lisäksi vahvasti pakolaisuus ja elintasoon liittyvät muuton syyt. On siis paikallaan miettiä, miten järjestelmä saataisiin ajamaan paremmin tarkoitustaan.

Yksi nykyisen pakolaisjärjestelmän kriitikoista on brittiläinen kehitysmaatutkija Paul Collier. Hän otti syksyllä 2015 Helsingin Sanomien haastattelussa kantaa humanitaarisen auttamisen kohdistamiseksi pakolaisten lähtömaiden lähialueille. Collierin mukaan Eurooppaan tulleet turvapaikanhakijat tulisi palauttaa pakolaisleireille ja eurooppalaisten valtioiden tulisi keskittää auttaminen leirien olojen parantamiseen.¹

Collier ja toinen brittiläinen kehitysmaatutkija Alexander Betts ovat jatkaneet kansainvälisen pakolaisjärjestelmän uudistamiseen tähtäävää keskustelua kirjassaan *Refuge – Transforming a Broken Refugee System*. Tutkijoiden näkemyksen mukaan kansainvälisen pakolaisjärjestelmän tulisi tähdätä tehokkaaseen ja tasapuoliseen lähialueilla tapahtuvaan auttamiseen. Huomiota tulisi tutkijoiden mukaan kiinnittää myös pakolaisten autonomian säilyttämi-

seen, mikä tarkoittaa ennen kaikkea pakolaisten oikeutta työntekoon.²

Muun muassa Collierin ja Bettsin esittämien ajatusten pohjalta voitaisiin löytää yhteisymmärrys, jossa länsimaat välttyisivät humanitaarisen maahanmuuton tuomilta yhteiskunnallisilta ongelmilta ja samalla humanitaarinen apu saataisiin kohdistettua tehokkaasti ja tasapuolisesti sinne, missä sitä kipeimmin tarvitaan.

Tässä Suomen Perustan aloitteessa kehoitetaan aloittamaan humanitaarisen auttamisen reformi, josta hyötyvät sekä länsimaat että apua tarvitsevat maailman hätää kärsivät. On hyvä painottaa, että tässä aloitteessa käsiteltävä humanitaarinen auttaminen on eri asia kuin kehittyvien maiden yhteiskuntien kehittämiseen tähtäävä kehitysapu.

Eurooppaan pyrkivien määrän kasvulle ei näy loppua

Yhteiskunnalliset epävakaudet, vainot ja toiveet paremmasta elintasosta ajavat yhä useamman ihmisen etsimään parempaa elämää kotiseutujensa ulkopuolelta.

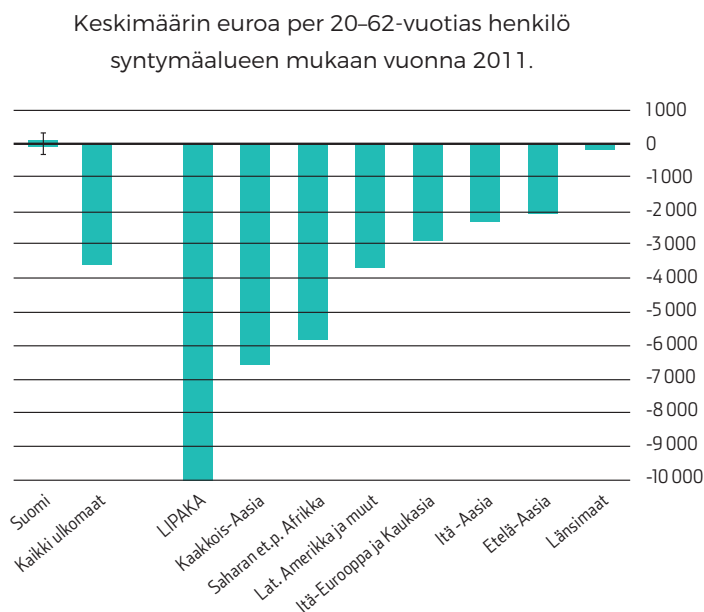
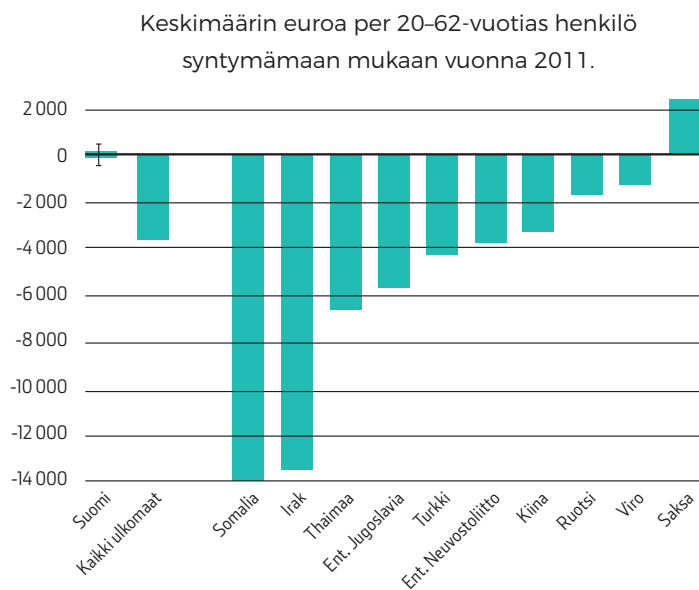
YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n mukaan maailmassa on tällä hetkellä lähes 70 miljoonaa kotinsa jättänyttä ihmistä, joista 25 miljoonaa ihmistä on kotimaansa ulkopuolella eläviä pakolaisia. UNHCR:n arvion mukaan 85 prosenttia näistä kotinsa jättämään joutuneista on kehitysmaissa.³

Afrikan väestön on ennustettu nelinkertaistuvan kuluvaan vuosisadan aikana 4,4 miljardiin ihmiseen.⁴ Väestönkasvun on arvioitu tarkoittavan vähintään kymmeniä miljoonia Eurooppaan suuntaavia tulijoita yksistään lähi-vuosikymmeninä.⁵

Yhdysvaltalainen Afrikan tilanteeseen erikoistunut toimittaja ja tutkija Stephen Smith on arvioinut hiljattain ilmestyneessä kirjassaan *La Ruée vers l'Europe* (Ryntäys Eurooppaan), että vallitsevan kehityksen jatkuessa tulijoita voi olla jopa satoja miljoonia ja kuluvaan vuosisadan puoleenväliin mennessä jopa neljännes Euroopan väestöstä voi olla afrikkalaistaustaisia.⁶

Tulijoita epävakasta ja köyhistä maista vauraisiin länsimaihin on siis käytännössä niin paljon, kuin valtiot ovat valmiina ottamaan vastaan. Humanitaarinen maahanmuutto toimii merkittävänä väylänä tässä muuttoliikkeessä.

Julkisen talouden nettovaikutukset

Lähde: Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous: osa 1 – toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot. Suomen Perusta 2015.

Humanitaarinen maahanmuutto rasittaa merkittävästi Suomen julkista taloutta

Suomi ottaa vastaan tällä hetkellä vuosittain pienen määrän pakolaisleireiltä valittuja kiintiöpakolaisia. Suomen pakolaiskiintiö on tällä hetkellä 750 ja kiintiön nostamisesta käydään keskustelua tasaisin väliajoin.

Suomeen tulee tämän lisäksi turvapaikanhakijoita, joita ennätysvuonna 2015 tuli yli 32 000. Turvapaikkahakemuksia tulee tällä hetkellä vuosittain muutamia tuhansia ja tulijoiden määrä riippuu tällä hetkellä pitkälti siitä, miten muut Euroopan valtiot ja Venäjä päästävät tulijoita kulkemaan alueidensa kautta.

Humanitaarisen maahanmuuton suoriin kuluihin, kuten vastaanottoon ja kotouttamiseen, on viime vuosina käytetty vuosittain satoja miljoonia euroja. Vuonna 2017 yksin maahanmuuttajien kotouttamiseen käytettiin puoli miljardia euroa. Vuonna 2016 taas pelkästään vastaanotokeskusjärjestelmään kului 250 miljoonaa euroa.⁷ Vuonna 2018 vastaanottojärjestelmän ja kotouttamisen kuluiksi budjetoitiin valtion talousarviossa reilut puoli miljardia euroa.⁸

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ja kotouttamiseen liittyvien suorien kulujen lisäksi maahanmuuton kuluja lisää tulijan suomalaiselle yhteiskunnalle aiheuttama julkistalouden vaikutus, joka lasketaan henkilön maksamien verojen, käyttämien palveluiden ja saamien tulonsiirtojen erotuksena.

Tämä vaikutus kestää niin kauan, kuin tulija asuu Suomessa – monissa tapauksissa tulijan loppuelämän ajan. Suurimmat humanitaarisen maahanmuuton kulut aiheutuvatkin siitä negatiivisesta julkisen talouden vaikutuksesta, jonka Suomeen asumaan jäävät muuttajat aiheuttavat.

Pohjois-Afrikan, Lähi-idän ja Keski-Aasian (LIPAKA) alueelta tulevat työikäiset maahanmuuttajat käyttävät Suomen Perusta -ajatuspajan tutkimuksen *Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous: Osa 1 - Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot* (Salminen 2015) mukaan vuodessa henkeä kohden noin kymmenen tunnen euroa arvosta enemmän julkisia palveluita ja saavat tulonsiirtoja kuin maksavat veroja. Joissain maahanmuuttajaryhmissä julkisen talouden vaikutus on vielä tätäkin negatiivisempi. Positiivinen julkisen talouden vaikutus suomalaiselle yhteiskunnalle koituu lähinnä joistain länsimaisista, ei-humanitaarisin syin maahan tulleista maahanmuuttajaryhmistä⁹.

Humanitaarisin syin maahan tulleiden muuttajien työllisyys on tutkimusten mukaan pysynyt heikkona vielä vuosien Suomessa asumisen jälkeen. Työllistyneetkin pakolaisstatuksella oleskeluluvan saaneet päätyvät usein matalapalkka-aloille, jolloin maksetut verot jäävät pieniksi verrattuna saatuihin tulonsiirtoihin ja käytettyihin julkisiin palveluihin, eli henkilön vaikutus julkiselle taloudelle säilyy edelleen negatiivisena.¹⁰

Voidaankin todeta, että vuosikymmeniä Suomessa asuessaan keskimääräinen humanitaarinen maahanmuuttaja aiheuttaa suomalaiselle yhteiskunnalle sadoissa tuhansissa euroissa liikkuvan nettotappion.

Humanitaarisen maahanmuuton kulut ylittävän moninkertaisesti leireille suunnatun avun määrän

Valtaosa maailman pakolaisista on kehitysmaissa ja suurin osa näistä on Afrikassa ja Lähi-idässä. Määrällisesti eniten pakolaisia ovat vastaanottaneet epävakaiden maiden naapurimaat, kuten Turkki, Pakistan, Libanon ja Iran.¹¹

Maailman suurimpiin pakolaisleireihin kuuluu Keniassa sijaitseva Dabaabin leiri, jossa on asunut enimmillään useita satoja tuhansia ihmisiä. Leiri perustettiin 1990-luvun alussa Somalian sisällissotaa pakeneville ihmisille.

Syyrian sisällissota on viime vuosina yksi eniten pakolaisuutta aiheuttaneista konflikteista. Maassa oli vuonna 2017 YK:n arvion mukaan kuusi miljoonaa maan sisäistä pakolaista ja lähimaihinkin, kuten Turkkiin, Jordaniaan, Libanoniin ja Irakiin, oli paennut noin viisi miljoonaa ihmistä.

Yksi suurimmista syyrialaispakolaisten leireistä on Jordaniassa sijaitseva Zataarin leiri. 80 000 asukkaan leirin ylläpitäminen maksoi vuonna 2014 puoli miljoonaa dollaria päivässä. Vuodessa leirin ylläpitoon meni siis 182 miljoonaa dollaria, mikä oli vajaa 2300 dollaria (1900 euroa) henkeä kohden.¹²

Kun verrataan länsimaihin tulevien pakolaisten ylläpitoon meneviä kustannuksia ja henkeä kohden käytettäviä kustannuksia kriisialueiden lähialueilla, huomataan, että humanitaarinen maahanmuutto on erittäin epätasapuolinen ja tehoton tapa auttaa, jos tarkoituksena on mahdollisimman monen ihmisen mahdollisimman tasapuolinen auttaminen.

Brittiläinen Independent-lehti uutisoi vuonna 2016 Jordaniassa olevan pakolaisen elämisen maksavan vuodessa 3000 dollaria (2500 euroa) siinä mitä Saksassa pakolaisen ylläpidon vuotuisiksi kustannuksiksi oli arvioitu 30 000 dollaria (25 000 euroa).¹³ Britanniaan tulleiden

syyrialaispakolaisten on taas arvioitu maksavan ensimmäisenä vuotenaan 23 000 punttaa (25 840 euroa) henkeä kohden.¹⁴

Yhdysvaltalaisen Center for Immigration Studies -tutkimuslaitoksen arvion mukaan Yhdysvaltoihin muuttava pakolainen aiheutti veronmaksajille ensimmäisen viiden vuoden aikana kuluja 64 370 dollaria, mikä oli laitoksen mukaan 12-kertainen kulu siihen verrattuna, mitä pakolaisen ylläpitäminen maksoi lähialueilla.¹⁵

Alexander Betts ja Paul Collier ovat esittäneet Saksassa pakolaisten vastaanottoon ja YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n budjettiin perustuvista luvuista tehdyn karkean arvion, jonka mukaan länsimaissa oleviin noin kymmeneen prosenttiin maailman pakolaisista kuluu julkista rahaa vuosittain noin 75 miljardia dollaria, siinä missä loppuihin yhdeksääkymmeneen prosenttiin pakolaisista, jotka ovat kriisialueiden lähialueilla, käytetään kansainvälistä avustusrahaa vuosittain ainoastaan noin 5 miljardia dollaria. Lähialueilla pakolaisiin käytettyä dollaria kohtaan käytetään länsimaissa siis Collierin ja Bettsin mukaan 135 dollaria.

Helsingin Uutiset nosti vuonna 2016 esiin, että kyseisenä vuonna Suomen ja Ruotsin humanitaarisen maahanmuuton suoriin kuluihin käyttämän summan arvioitiin olevan samaa mittaluokkaa, kuin YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n 5 miljardin euron vuosibudjetti.¹⁶

Vertailun vuoksi voidaan vielä todeta, että vielä hädänalaisempien ihmisten auttaminen on tätäkin kustannustehokkaampaa. Suomen hallitus päätti maaliskuussa 2017 antaa Lähi-idän kriiseistä ja Afrikan nälänhädästä kärsiville alueille 61 miljoonan euron arvosta kriisiapua. Summalla arvioitiin autettavan 200 000 ihmistä kevään aikana.¹⁷

Humanitaarisen maahanmuutto ei ole tehokas tapa auttaa. Maailman hätää kärsivien mittakaavassa pieni määrä ihmisiä nostetaan länsimaisen elintason piiriin, kun samaan aikaan valtaosa pakolaisista elää erittäin vaatimattomissa oloissa.

Nykyjärjestelmän sijaan auttaminen olisi parempi järjestää kohdentamalla varat pakolaisleireille, jossa laajojen ihmisjoukkojen elintason ja tulevaisuudennäkymien parantaminen olisi mahdollista tehokkaasti ja tasapuolisesti.

Kun avustaminen tapahtuisi leireillä, menisi apu taastusti perille sitä eniten tarvitseville ihmisille. Suomi on käyttänyt viime vuosina vuosittain satoja miljoonia euroja yksin turvapaikkajärjestelmän ylläpitämiseen, jossa pyritään selvittämään, kuka on hädänalainen ja kuka ei.

Edes suuret turvapaikkatutkintaan käytetyt resurssit

eivät takaa sitä, että järjestelmää ei käytettäisi väärin ja moni länsimaihin tuleva muuttaja esimerkiksi lomailee turvapaikan saatuaan kotimaassaan, josta on väitetyksi joutunut pakenemaan. Norjan Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan 24 prosenttia somaleista, 40 prosenttia afgaaneista ja yli 70 prosenttia irakilaisista humanitaarista maahanmuuttajista on matkustanut kotimaassaan turvapaikan saamisen jälkeen.¹⁸

Humanitaarisesta maahanmuutosta pakolaisleireillä tapahtuvaan humanitaariseen auttamiseen

Humanitaarisen muuttoliikkeen lopettaminen ja siirtymisen pakolaisten tukemiseen kriisialueita lähellä olevilla pakolaisleireillä olisi tehokkain ja oikeudenmukaisin tapa auttaa kotinsa jättämään joutuneita hätää kärsiviä. Samalla länsimaiset yhteiskunnan välttyvät maahanmuuttoon liittyviltä laajoilta yhteiskunnallisilta ongelmilta.

Helpoin ensimmäinen askel humanitaarisen maahanmuuton lopettamiseksi on pakolaiskiintiön lopettaminen. Vain osa maailman maista harjoittaa käytäntöä ja joissain maissa, kuten Tanskassa, on pakolaiskiintiöistä viime vuosina luovuttukin.

Suomeen omatoimisesti tulevien turvapaikanhakijoiden virran katkaisemiseen on olemassa monenlaisia vaihtoehtoja. Tulijat voidaan käännättää takaisin turvalliseen maahan heti rajalta. Suomi voi myös tehdä sopimuksia Aasian ja Afrikan maiden kanssa turvapaikanhakijoiden palauttamisesta pakolaisleireille, jonne esimerkiksi sellaiset hakijat siirrettäisiin, jotka ovat pyrkineet maahan meriteitse, eikä ole selvää, mikä on lähin turvallinen maa, mistä tulijat ovat Suomeen pyrkineet.

Esimerkkinä tehokkaasti maahan pyrkivien turvapaikanhakijoiden ja laittomien siirtolaisten torjunnassa onnistuneesta maasta käy Australia, joka on harjoittanut maahanmuuttopolitiikkaa, jossa se on siirtänyt omatoimisesti maahan pyrkivät viisumittomat henkilöt Nauru-saarilla ja Papua-Uudessa-Guineassa sijaitseviin pakolaiskeskuksiin.

Myös Euroopan unioni ja Turkki harjoittavat jo nyt turvapaikanhakijoiden palauttamista takaisin leireille. Keväällä 2016 EU ja Turkki sopivat Turkista Kreikkaan pyrkivien turvapaikanhakijoiden palauttamisesta takaisin Turkin pakolaisleireille ja Euroopan unioni sitoutui ottamaan vastavuoroisesti vastaan syyrialaispakolaisia Turkin leireiltä. Tämän mallin laajentaminen ja pakolaisten leiriltä ottamisen korvaaminen rahallisesti, olisi hyvä malli, jonka

ottamisella laajamittaisesti käyttöön saataisiin loppumaan turvapaikanhakijoiden tulo.

Suomesta pakolaisleireille kuljetettavien ihmisten määrä tulisi käytännössä olemaan äärimmäisen pieni, sillä tulijavirta Suomeen romahtaisi käytännössä saman tien, kun rajalta käännättäminen otettaisiin käyttöön ja rajan ohi maahan pääsevien palauttamiset pakolaisleireille otettaisiin käyttöön.

Muidenkin Euroopan maiden alkaessa systemaattisesti palauttaa turvapaikanhakijat, joko turvalliseen maahan mistä tulijat ovat tulossa tai suoraan lähtömaita lähelle oleville pakolaisleireille, saataisiin ihmissalakuljetus Eurooppaan loppumaan. Näin säästyttäisiin myös monilta turhilta kuolemilta, kun turvapaikanhakijoiden uhkarohkeat matkat Välimeren yli loppuisivat.

Vaatimuksia nykyisen mallin lopettamiselle on viimeaikoina kuultu eri puolilta Eurooppaa. Turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen lopettamista ovat näkyvästi vaatineet muun muassa Tanskan Sosialidemokraatit, jotka ottaisivat leireille siirretyistä turvapaikanhakijoista pienen määrän kiintiöpakolaisina.¹⁹ Mikäli auttamisen halutaan olevan tehokasta, niin nekin rahat, jotka menevät kiintiöpakolaisten aiheuttamiin kuluihin, olisi järkevämpää laittaa leireillä tapahtuvaan auttamiseen.

Ihmisten säilytyspaikkoina toimivista pakolaisleireistä tehtävä oikeita kaupungeja

Toisin kun monet länsimaat, suuria määriä vastaanottavat kehittyvät maat eivät useinkaan anna pakolaisille samantaisia oikeuksia kuin omille kansalaisilleen. Tilanne on ymmärrettävä maiden oman väestön kannalta, sillä satojen tuhansien tai jopa miljoonien pakolaisten päästäminen osalliseksi sosiaaliturvasta ja työmarkkinoista olisi mahdoton ajatus.

Ongelmaksi lähialueilla auttamisessa muodostuu riittämättömien resurssien lisäksi se, että vaihtoehtoina pakolaisilla on usein joko toimettomuus leireillä tai luvaton siirtyminen kaupunkiin, joissa on mahdollisuus harjoittaa pimeää työtä. Kantava ongelmana onkin se, että pakolaisleirit ovat luotu rakenteeltaan tilapäisiä kriisejä varten ja kuitenkin monissa tapauksissa ihmiset odottavat niillä jopa vuosikymmenestä toiseen mahdollisuutta palata takaisin kotiseduilleen.

Alexander Bettsin ja Paul Collierin esiin nostama kehityskohde on pakolaisleirien muuttaminen ihmisten säilytyspaikoista alueiksi, joissa kotimaastaan paenneet voisi-

vat elää täyspainoisempaa elämää.

Valtioiden, kolmannen sektorin ja liike-elämän yhteistyönä pakolaisille tulisi Bettsin ja Collierin mukaan luoda pakolaisleireille mahdollisuudet koulutukseen, työntekoon ja inhimilliseen elämään, nykyisen näköalattomuuden sijaan.

Betts ja Collier nostavat esiin Jordaniassa tehdyt kokeilut erityistalousalueiden perustamisesta, toimivana mallina, jossa sekä pakolaisten oikeudet työhön että pakolaisia majoittavan maan kansalaisten näkökulma on otettu huomioon. Pakolaisilla on Jordanian erityistalousalueilla mahdollisuus tehdä työtä ja Euroopan unioni on osallistunut hankkeeseen helpottamalla erityistalousalueilla valmistettujen tuotteiden pääsyä Euroopan markkinoille.

Uusi humanitaarisen auttamisen mahdollinen muoto voisikin olla suoran taloudellisten resurssien tukemisen lisäksi tällaisten erityistalousalueiden kehittäminen. Tällaista tukea voisi olla esimerkiksi investointituet yrityksille, jotka sijoittavat alueilla harjoitettavaan teollisuuteen ja sellainen kauppapolitiikka, jonka avulla voidaan helpottaa talousalueiden kanssa käytävää kaupankäyntiä.

Pakolaisten turvallisuuden takaaminen on kansainvälisten sopimusten keskeisin periaate

Kansainväliset sitoumukset, kuten Geneven pakolaissopimus, ovat tietyssä historian tilanteessa syntyneitä sopimuksia ja ansaitsevat tulla uudelleen tarkasteltaviksi maailman muuttuessa. Suomen ei ole mielekästä olla mukana sellaisissa sopimuksissa, jotka eivät enää vastaa tarkoitustaan.

Geneven pakolaissopimuksen muuttaminen ja yksittäisen maan irrottautumisen mahdollisuus on kuitenkin myös otettu huomioon jo itse sopimusta laadittaessa. Sopimuksen artikkelissa numero 45 todetaan, että ”Jokainen sopimusvaltio voi milloin tahansa pyytää Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeriltä tämän yleissopimuksen tarkistamista” ja artikkelissa 44 todetaan, että ”Jokainen sopimusvaltio voi milloin tahansa irtisanoutua tästä yleissopimuksesta ilmoittamalla siitä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille.” Sopimuksen mukaan irtautuminen astuu voimaan vuoden siirtymäajan jälkeen.²⁰

Geneven pakolaissopimuksessa mukana oleminen tai siinä tehtävät muutokset ovat siis täysin mahdollisia jo itse sopimuksen mukaan. On kuitenkin muistettava, että jokaisesta sopimuksesta, oli irrottautumisesta kirjattu mitä tahansa itse sopimukseen, on mahdollista irtautua, mikäli poliittista tahtotilaa muutoksiin löytyy. Minkään maan ei

ole mielekästä olla mukana sopimuksissa, jotka eivät vastaa enää tarkoitustaan ja aiheuttavat maalle vakavaa haittaa.

Mikäli Geneven pakolaissopimusta tarkastellaan, niin sopimuksen hengen keskeiseksi periaatteeksi nousee kielto palauttaa henkilöä alueelle, jossa tämän henkeä tai vapautta uhkaa jokin vaara. Sopimuksen artikkelissa numero 33 todetaan:

”Sopimusvaltio ei tavalla tai toisella saa karkoittaa tai palauttaa pakolaista sellaisten alueiden rajoille, jossa hänen henkeään tai vapauttaan uhataan rodun, uskonnon, kansalaisuuden ja tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi.”

Euroopan unioni on harjoittanut Kreikkaan pyrkivien turvapaikanhakijoiden palauttamista Turkin pakolaisleireille jo vuodesta 2016. Ristiriitaa edes nykyisen Geneven pakolaissopimuksen pääperiaatteen kanssa ei pitäisikään tulla, kunhan Suomi pitää siitä huolta, että pakolaisleirit, joiden kanssa palautussopimuksia tehdään, ovat turvallisia ja asukkaista pidetään hyvää huolta.

Humanitaarisen auttamisen reformi olisi kaikkia osapuolia hyödyttävä win-win-ratkaisu

Humanitaarisen maahanmuuton myötä tänne tulevat muuttajat pääsevät länsimaisen yhteiskunnan hyvinvointipalveluiden piiriin, mutta valtaosa hätää kärsivistä jää silti vaatimattomiin oloihin pakolaisleireille. Moraalisesti oikeudenmukaisinta ja taloudellisesti tehokkainta olisi kohdentaa apu pakolaisleireille, jossa suuren ihmismäärän elämänlaatua ja tulevaisuudennäkymiä voitaisiin parantaa, verrattuna siihen, että tällä hetkellä humanitaarisen maahanmuuton myötä maailman mittaluokassa pienen ihmismäärän elintaso nostetaan samalle tasolle kuin turvallisissa länsimaisissa asuvilla ihmisillä.

Esimerkiksi Jordanian pakolaisleireillä olevan pakolaisen eläminen maksaa vuodessa noin 2000 - 2500 euroa ja Suomeen muuttavan humanitaarisen maahanmuuttajan julkisen talouden vuotuinen nettovaikutus on noin kymmentuhatta euroa negatiivinen. Joidenkin suurempien maahanmuuttajaryhmien, kuten somalien ja irakilaisien, kohdalla negatiivinen vaikutus on vielä tätäkin suurempi. Negatiivinen vaikutus on aluksi suurempi ja pienenee maassaoloajan myötä, mutta säilyy erittäin suurena vielä vuosikausien maassaolonkin jälkeen.

Nykyisen humanitaariseen maahanmuuttoon perustuvan auttamisen mittakaavaa kuvaa hyvin se, että karkeasti arvioiden yhden Suomeen tulleen humanitaarisen muut-

tajan yhteiskunnalle aiheuttamat vuotuiset taloudelliset kustannukset vastaavat noin neljän pakolaisleirillä elävän hengen ylläpidon kustannuksia.

Humanitaarisen maahanmuuton suomalaiselle yhteiskunnalle aiheuttamia kustannuksien mittaluokkaa auttaa ymmärtämään myös se, että esimerkiksi 20 000 irakilais-ta työikäistä muuttajaa maksaa näiden julkisen talouden vaikutusten perusteella yhteiskunnalle vuodessa noin 260 miljoonaa euroa. Mikäli humanitaarinen maahanmuutto lopetetaan, säästyy suomalaiselta yhteiskunnalta todella merkittäviä resursseja ja tällöin myös paikan päällä tapahtuvaan auttamiseen voidaan käyttää nykyiseen nähden runsaasti enemmän varoja.

Vielä paremmin nykyisen järjestelmän epämielekkyyks tulee esiin siinä, että esimerkiksi puoli miljardia euroa, mikä on joinain vuosina mennyt yksin vuotuisiin kotouttamisen kuluihin, riittäisi kattamaan Jordanian pakolaisleireillä noin 200 000 ihmisen elämisen vuotuisten resurssien kaksinkertaistamisen – 200 000 ihmiselle siis saataisiin paremmat asumisolot, terveydenhoito, ravitsevampaa ruokaa ja paremmat koulutusmahdollisuudet.

Mikäli humanitaarinen maahanmuutto lopetetaan, voisi valtio varata tietyn summan vuosittain budjettiin, josta maksettaisiin Suomesta leireille sijoitettavista turvapaikanhakijoista aiheutuvat kustannukset ja loppusumma jaettaisiin yleisesti pakolaisleirien ylläpitoon ja elinolojen parantamiseen.

Suomi on esimerkiksi tukenut YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaisleireillä ja kriisialueilla tapahtuvaa korvamerkitsemätöntä auttamistoimintaa noin seitsemällä miljoonalla eurolla vuodessa ja kokonaisuudessaan paikan

päällä tapahtumaa auttamista on tuettu vuosittain noin kahdellakymmenellä miljoonalla eurolla.²¹ Auttamista voidaan harjoittaa perinteisten yhteistyökumppanien, kuten UNHCR:n ja Punaisen ristin kanssa, tai kehittää uusia humanitaarisen avun mekanismeja.

On ensiarvoisen tärkeää pysähtyä miettimään sitä, miten kansainvälinen pakolaisjärjestelmä saataisiin paremmin vastaamaan tarkoitustaan, mikä on hädänalaisten ihmisten auttaminen - ei siirtolaisuuden väylänä toimiminen. Kansainvälisen pakolaisjärjestelmän tarkoituksena ei voi myöskään olla turvattomuuden ja epävakauden luominen pakolaisia vastaanottaviin maihin.

On tärkeää käynnistää keskustelu siitä, miten humanitaarinen auttaminen saataisiin järjestettyä tehokkaimmin ja tasapuolisimmin, minkälaisia rahallisia resursseja se vaatii sekä siitä, minkälaisia muita instrumentteja pakolaisleirien kehittäminen vaatii.

Lisäksi tietysti on oleellista pohtia sitä, paljonko Suomen yhteiskunta voi käyttää resursseja kansainväliseen humanitaariseen auttamiseen. Pelkästään turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ja kotouttamiseen menevät suorat vuotuiset menot liikkuvat sadoissa miljoonissa ja humanitaarisen maahanmuuton kokonaismenot miljardeissa euroissa. Nämä menot lopettamalla voisi kuvitella riittävän helposti vähintään kymmeniä miljoonia euroja leireillä tapahtuvaan auttamiseen.

Humanitaarisen auttamisen järjestäminen maahanmuuton sijasta pakolaisleireillä olisi win-win-ratkaisu, josta hyötyisi sekä suomalainen yhteiskunta että maailman hätää kärsivät ihmiset, joita voitaisiin auttaa tehokkaasti ja tasapuolisesti.

Lähteet

- 1 HS 6.6.2015: "Oxfordin yliopiston professori palauttaisi pakolaisia leireihin"
www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002829831.html
- 2 Alexander Betts & Paul Collier: Refuge – Transforming a Broken Refugee System, Allen Lane 2017.
- 3 UNHCR Figures at a Glance
www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html
- 4 YLE 13.7.2015: "Maailman väestönkasvu yllätti tutkijat – Afrikan väkimäärä nelinkertaistuu vuosiadassa"
<https://yle.fi/uutiset/3-8190745>
- 5 Uusi Suomi 7.7.2017: "Nykyinen muuttoliike on vasta alkua" – Varoittava arvio Ylellä: Kymmenet miljoonat ihmiset katsovat Eurooppaan"
www.uusisuomi.fi/kotimaa/224789-tama-muuttoliike-vasta-alkusoitto-varoitus-ministeriosta-ylella-kymmenet-miljoonat
- 6 Stephen Smith: Ruée vers l'Europe, Grasset 2018.
- 7 HS 14.9.2017: "HS selvitti, miltä yrityksiltä valtio on tehnyt eniten hankintoja – vastaanottokeskukset nousivat poikkeuksellisen isoksi kulueräksi"
www.hs.fi/politiikka/art-2000005366695.html
- 8 Yle 10.8.2017: Maahanmuuton kustannukset laskevat – vastaanottokeskuksiin kuluu ensi vuonna yli sata miljoonaa euroa vähemmän
<https://yle.fi/uutiset/3-9767870>
- 9 Salminen Samuli: Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous: osa 1 – toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot, Suomen Perusta 2015.
- 10 Salminen Samuli: Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous: osa 1 – toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot, Suomen Perusta 2015; Henna Busk, Signe Jauhainen, Antti Kekäläinen, Satu Nivalainen ja Tuuli Tähtinen: Maahanmuuttajat työmarkkinoilla: tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista, PTT/Eläketurvakeskus 2016; Sarvimäki Matti: Labor Market Integration of Refugees in Finland, VATT 2017.
- 11 UNHCR Figures at a Glance. Viitattu 15.2.2019.
www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html
- 12 The Guardian 11.3.2014: "Inside a refugee camp in Jordan three years after the Syrian uprising began"
www.theguardian.com/world/2014/mar/11/inside-zaatari-refugee-camp-jordan-syria-uprising-three-years
- 13 Independent 12.3.2016: "Syrian refugees will cost ten times more to care for in Europe than in neighboring countries"
www.independent.co.uk/voices/syrian-refugees-will-cost-ten-times-more-to-care-for-in-europe-than-in-neighboring-countries-a6928676.html
- 14 BBC 19.10.2015: "Syria refugees to cost 'up to £23k each' in first year in UK"
www.bbc.com/news/uk-34567209
- 15 Center for Immigration Studies 4.11.2015: The High Cost of Resettling Middle Eastern Refugees
<https://cis.org/Report/High-Cost-Resettling-Middle-Eastern-Refugees>
- 16 Helsingin Uutiset 9.2.1916: Riittääkö 5 miljardia euroa? Turvapaikkakriisi maksaa Suomelle ja Ruotsille jo yhtä paljon kuin YK:n pakolaisbudjetti.
- 17 MTV 27.3.2017: "Suomi antaa yli 60 miljoonan apupaketin nälänhätään – Ministeri näpäytti perussuomalaisia avun lopettamispuheista"
www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/suomi-antaa-yli-60-miljoonan-apupaketin-afrikkaan-ja-syriaan-rahalla-pystytaan-auttamaan-200-000-hadanalaista/6365330#gs.6o8MwVE
- 18 Suomen Uutiset 5.1.2019: Norjan tilastokeskus selvitti: maahan tulleet pakolaiset käyvät ahkerasti vanhoissa kotimaissaan – 75 prosenttia ilmoittaa syyksi lomailun
www.suomenuutiset.fi/norjan-tilastokeskus-selvitti-maahan-tulleet-pakolaiset-kayvat-ahkerasti-vanhoissa-kotimaissaan-75-prosenttia-ilmoittaa-syyksi-lomailun/
- 19 Uusi Suomi 6.2.2018: Tanskan demaripuolue: Rajat kiinni turvapaikanhakijoilta – vastaanottokeskukset Afrikkaan
www.uusisuomi.fi/ulkomaat/241177-tanskan-demaripuolue-rajat-kiinni-turvapaikanhakijoilta-vastaanottokeskukset
- 20 Pakolaisten oikeusasemaa koskeva YLEISSOPIMUS
www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1968/19680077/19680077_2
- 21 UNHCR: Suomen apu. Viitattu 15.2.2019.
www.unhcr.org/heu/fi/hallitukset-ja-kumppanit/suomen-apu

SUOMEN PERUSTA

Suomen Perusta -ajatuspaja
www.suomenperusta.fi
Iso Roobertinkatu 4, 00120 HELSINKI